

OCHRANNÁ OPATŘENÍ POSTIHUJÍCÍ MAJETEK NEJEN PACHATELŮ TRESTNÉ ČINNOSTI

PROTECTIVE MEASURES THAT ALSO AFFECT THE PROPERTY OF OFFENDERS

Bronislava Coufalová

ABSTRAKT

Trestní zákoník vychází z dualismu trestněprávních sankcí, kterými se rozumí tresty a ochranná opatření. Ochranná opatření lze na rozdíl od trestů ukládat nejen osobám, které jsou trestně odpovědné, ale i osobám trestně neodpovědným, či dokonce osobám, které se nijak na trestné činnosti nepodílely. Některá z ochranných opatření mohou výrazným způsobem zasáhnout do ústavně zaručeného práva vlastnit majetek podle čl. 11 Listiny základních práv a svobod. Zabrání věci či zabrání části majetku nicméně nelze považovat za vyvlastnění podle čl. 11 odst. 4 Listiny a domáhat se za ně náhrady. V rámci tohoto článku bude věnována pozornost otázkám souvisejícím s druhy rozhodnutí, kterými lze uložit tato ochranná opatření, standardům dokazování při jejich ukládání a požadavkům kladeným na rozhodnutí o nich.

Klíčová slova: trest, ochranné opatření, zabrání věci, zabrání části majetku, proporcionalita, trestní řízení, majetek

JEL classification: K3

ABSTRACT

The Criminal Code is based on the dualism of criminal sanctions, which are penalties and protective measures. Protective measures, unlike penalties, can be imposed not only on persons who are criminally liable, but also on persons who are not criminally liable or even on persons who have not participated in any criminal activity in any way. Some protective measures may significantly interfere with the constitutionally guaranteed right to own property under Article 11 of the Charter of Fundamental Rights and Freedoms. However, the confiscation of an item or the confiscation of part of property cannot be considered as an expropriation under Article 11(4) of the Charter and compensation cannot be claimed for it. This article will address issues related to the types of decisions that can impose these protective measures, the standards of proof for imposing them and the requirements for deciding about them.

Keywords: *punishment, protective measures, confiscation of an item, confiscation of part of property, proportionality, criminal proceedings, property*

JEL Classification: K3

ÚVOD

Ochranná opatření představují jeden ze dvou pilířů trestněprávních sankcí. Předně je třeba konstatovat, že při jejich ukládání nejde (a ani nemůže jít) jen o represivní reakci na spáchání trestného činu či činu jinak trestného, ale jde především o institut preventivní povahy. *Ochranné opatření lze definovat jako právní následek trestného činu nebo činu jinak trestného, představující jeden z prostředků realizace ochranné funkce trestního práva, ukládaný na základě zákona soudem v řízení trestním nebo občanskoprávním podle hlavy třetí ZSM¹, jehož výkon je vynutitelný státní mocí* (Ščerba, 2020, s. 1054).

Současné znění § 98 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů (dále jen „TrZ“) stanoví, že ochrannými opatřeními jsou ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci, zabránění části majetku a ochranná výchova. Od 1. 1. 2010, tj. od účinnosti TrZ, doznal výčet ochranných opatření jen dvou dílčích změn, přičemž tyto se vždy týkaly jen těch ochranných opatření, která postihují majetek. A právě tato budou pro účely tohoto příspěvku předmětem dalšího zkoumání Zbylá ochranná opatření (ochranné léčení a zabezpečovací detence, popř. ochranná výchova) nepostihují majetek, nýbrž osobní svobodu jednotlivce.

¹ zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů

V obecné rovině nutno konstatovat, že ochranná opatření týkající se majetku mohou na rozdíl od ochranných opatření omezujících osobní svobodu postihnout nejen osobu, která byla nějakým způsobem účastna na spáchání trestného činu či činu jinak trestného, ale v podstatě kohokoli, komu náleží majetek, kterého se to dané ochranné opatření týká. Jak se již opakovaně vyjádřil Ústavní soud k možnosti uložení zabránění věci podle § 101 odst. 2 TrZ, popř. § 101 odst. 1 písm. c) TrZ, není podstatný vztah osoby, které zabíraná věc náleží, k trestné činnosti, jejímž výnosem tato věc má být, ale rozhodný je pouze vztah mezi zabíranou věcí a trestným činem.² Zabránění věci, příp. zabránění části majetku je druhem ochranného opatření, jehož podstatou je, že se výrokem pravomocného rozsudku nebo usnesení soudu odnímá vlastnické právo nebo podobné právo pachatele nebo jiné osoby k věcem, které jsou v určitém vztahu, byť zprostředkovaném, ke spáchanému trestnému činu (či činu jinak trestnému), a toto vlastnické či obdobné právo přechází na stát.³

Zabránění věci a zabránění části majetku jsou až na výjimku stanovenou v § 101 odst. 3 TrZ opatřeními fakultativními. Platí, že čím závažnější hodnota má být ochranným opatřením chráněna, tím je prostor pro úvahu soudu menší.⁴ V konkrétní rovině to pak znamená, že bude-li ohrožen život či zdraví jednotlivců, pak je prostor soudu pro uvážení o možnosti uložení zabránění věci jako jsou zbraně či střelivo zcela minimální, ne-li nulový. Širší prostor pro uvážení však bude mít soud např. v situacích, kdy mají být předmětem zabránění finanční prostředky.

Ve vztahu k trestu propadnutí věci je zabránění věci subsidiární trestněprávní sankcí.

Ústavní soud má za to, že v případě ochranných opatření jde o trestněprávní institut preventivní povahy, který má sloužit především k tomu, aby od rozhodnutí soudu do budoucna nedocházelo k ohrožení hodnot chráněných trestním zákoníkem.⁵

Vzhledem ke skutečnosti, že ochranným opatřením může být výrazným způsobem zasaženo do vlastnického práva osoby, která ani sama není pachatelem, je v těchto případech třeba klást zvýšené požadavky na prokazování důvodnosti

² srov. např. usnesení ÚS ze dne 15.2.2022 sp. zn. IV. ÚS 233/22, náleží ÚS ze dne 3.4.2019 sp. zn. IV. ÚS 492/18, usnesení ÚS ze dne 1.10.1999 sp. zn. IV. ÚS 429/99

³ náleží ÚS ze dne 14.11.2017 sp. zn. II. ÚS 184/17

⁴ náleží ÚS ze dne 8.1.2019 sp. zn. I. ÚS 1949/17

⁵ náleží ÚS ze dne 8.1.2019 sp. zn. I. ÚS 1949/17

a cíle uložení tohoto opatření, jak bude rozvedeno dále. Samotné zabránění věci osobě, která nebyla a ani nemůže být souzena, není možné bez dalšího posuzovat jako neoprávněný zásah do ústavně zaručených práv a svobod. Je-li právním řádem této osobě umožněna efektivní obrana před soudem, pak je takový postup ústavně souladným.

Až do novelizace provedené zákonem č. 86/2015 Sb. vymezoval TrZ jediné ochranné opatření postihující majetek, a tím bylo zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty (nejinak tomu bylo i v předchozí právní úpravě, tj. za účinnosti zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon). S ohledem na změny v terminologii občanského zákoníku⁶ muselo nutně dojít i ke změně terminologie v oblasti trestního práva, a tak jako ochranné opatření mohlo být s účinností od 1. 6. 2015 uloženo jen zabránění věci.

Svým rozsahem a faktickými dopady na možnosti ukládání trestněprávních sankcí však měla větší význam změna právní opravy provedená zákonem č. 55/2017 Sb., která s účinností od 18. 3. 2017 rozšířila výčet ochranných opatření o další, a to konkrétně zabránění části majetku. Cílem této novelizační změny bylo zajistit implementaci směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii (dále jen „Směrnice“). Více o této problematice bude pojednáno v rámci kapitoly o standardech dokazování.

Ochranná opatření postihující majetek představují významný zásah do práva vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listiny“).⁷ Uložení ochranného opatření nicméně nelze považovat za vyvlastnění podle čl. 11 odst. 4 Listiny a domáhat se za ně náhrady. Ústavní soud opakovaně vyslovil, že kromě vyvlastnění, jež je zásahem do majetkových práv, zvláště práva vlastnického, kterým se práva ruší nebo omezují a současně pro jiného se práva zakládají, zná právní řád i jiný druh nuceného odejmutí vlastnického práva ve veřejném zájmu a na základě zákona, ne však za náhradu, a to institut kon-

⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů, opustil pojem „jiná majetková hodnota“ a nově užívá pouze pojem „věc“, přičemž věci dělí podle povahy na hmotné a nemotné a movité či nemovité.

⁷ Čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobody stanoví, že každý má právo vlastnit majetek.

fiskace podle trestního zákona.⁸ Nelze nijak zpochybňovat zákonnou možnost zabrat věci bez náhrady, a to dokonce i osobám, které se samy trestné činnosti nedopustily. Tyto postupy jsou totiž plně v souladu nejen s vnitrostátní právní úpravou, ale rovněž se závěry Evropského soudu pro lidská práva, který již několikrát konkludoval, že sankční ztráta majetku nepředstavuje zbavení majetku podle čl. 1 odst. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“)⁹, ale součástí práva užívání majetku v souladu s obecným zájmem podle odst. 2.¹⁰ Při posuzování ústavní konformity takového zásahu je třeba vycházet z limitů tohoto práva, které jsou vymezeny jednak dalšími odstavci čl. 11, ale i obecnými ustanoveními Listiny, jako např. čl. 2 odst. 2 či čl. 4.

Cílem tohoto článku není zabývat se jednotlivými zákonnými podmínkami pro ukládání ochranného opatření v podobě zabránění věci nebo zabránění části majetku vymezenými v § 101 a 102a TrZ. Pozornost bude věnována otázkám souvisejícím s druhy rozhodnutí, kterými lze uložit tato ochranná opatření, standardům dokazování při jejich ukládání a požadavkům kladeným na rozhodnutí o nich.

1 DRUHY ROZHODNUTÍ

O ochranném opatření může být rozhodnuto buď rozsudkem (je-li rozhodováno v hlavním líčení nebo veřejném zasedání o odvolání) nebo usnesením (např. je-li rozhodováno mimo hlavní líčení). Současné znění trestního řádu (zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, dále jen „TŘ“) vylučuje v § 314e odst. 7 písm. e) rozhodnout o ochranném opatření v rámci trestního příkazu. Nicméně je třeba dodat, že tuto možnost neumožňoval TŘ od doby účinnosti zákona č. 48/1973 Sb., kterým byla ustanovení o trestním příkazu do TŘ vložena, nikdy.¹¹ V aplikační praxi je pak postupováno tak, že je-li součástí podané obžaloby či návrhu na potrestání také návrh státního zástupce na uložení ochranného opat-

⁸ nález ÚS ze dne 24.5.1994 sp. zn. Pl. ÚS 16/93, nález ÚS ze dne 24.5.2016 sp. zn. I. ÚS 1121/15, nález ÚS ze dne 3.4.2019 sp. zn. IV. ÚS 492/18

⁹ sdělení č. 209/1992 Sb. Federálního ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

¹⁰ srov. např. rozsudek ESLP ve věci Raimondo proti Itálii ze dne 22.2.1994 č. 12954/87, rozsudek ESLP ve věci Veits proti Estonsku ze dne 15.1.2015 č. 12951/11

¹¹ Zákonem č. 178/1990 Sb. byla na relativně krátkou dobu ustanovení o trestním příkazu z TŘ vyňata. Možnost jeho ukládání byla opět zavedena novelou TŘ provedenou zákonem č. 292/1993 Sb.

ření, může samosoudce po právní moci trestního příkazu takový návrh státního zástupce posoudit jako návrh ve smyslu § 239 odst. 1 TŘ a na základě něho lze ve věci nařídit veřejné zasedání za účelem rozhodnutí o ochranném opatření.¹² Tento postup je obecně akceptován i trestněprávní teorií (Jelínek, 2015, s. 98–99, Novák, 2021, s. 20–21). *Uložení ochranného opatření ve veřejném zasedání poté, co nabyl trestní příkaz právní moci, obecně nebrání ani překážka věci rozsouzené (res iudicata) plynoucí ze zásady ne bis in idem (čl. 40 odst. 5 Listiny; čl. 4 protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod), neboť nebylo možné s ohledem na § 314e odst. 7 písm. b) TŘ výrok o uložení ochranného opatření zahrnout do trestního příkazu* (Mičkal, 2022, s. 35). Ať již však soud postupuje tak, že z důvodu státním zástupcem navrhovaného uložení ochranného opatření nařídí ve věci přímo hlavní líčení (ačkoli se jedná o případ skutkově i právně velmi jednoduchý), nebo rozhodne trestním příkazem a po jeho právní moci nařídí veřejné zasedání o ochranném opatření, vždy se jedná o zásah do zásady rychlosti řízení. Oba postupy totiž fakticky znamenají prodlužování trestního řízení, ke kterému by nemuselo docházet za situace, kdy by byl samosoudce oprávněn rozhodnout i o ochranném opatření trestním příkazem. Na tomto místě je však třeba ještě zdůraznit, že dodatečným (po právní moci odsuzujícího rozhodnutí) uložením ochranného opatření na majetku ve veřejném zasedání nelze zhojit vadu v postupu soudu, který v odsuzujícím rozhodnutí neuložil např. trest propadnutí věci, byť pro takové rozhodnutí byly splněny všechny zákonné podmínky.¹³

§f10 nového trestního řádu¹⁴ mezi sankce, které by bylo možné trestním příkazem uložit, zahrnuje i ochranné léčení ambulantní. Ostatní ochranná opatření nejsou do výčtu sankcí zahrnuta. Otázkou, která se tedy logicky nabízí, je, proč by nemělo být možné trestním příkazem uložit i jiná ochranná opatření, zejména pak ta, kterými se nezasahuje do osobní svobody, ale do práv souvisejících s ochranou vlastnictví. TŘ totiž de lege lata umožňuje uložit trestním příkazem i tresty postihující majetkovou sféru pachatele trestného činu, tj. peněžitý trest a trest propadnutí věci. Za daných okolností tedy nevidím překážku v možnosti

¹² usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.10.2004 sp. zn. 6 Tdo 1191/2004

¹³ náleží ÚS ze dne 13.6.2016 sp. zn. I. ÚS 36/15-1

¹⁴ Aktuální verze návrhu nového trestního řádu ke dni 14.10.2022, dostupné na: <http://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>.

uložit trestním příkazem i ochranné opatření v podobě zabránění věci nebo zabránění části majetku, jednalo-li by se ovšem o věc nebo majetek náležející pachateli. Jak podle současné právní úpravy (§ 314g odst. 1), tak i dle návrhu nového trestního řádu (§ f14) je okruh osob oprávněných k podání opravného prostředku v podobě odporu proti trestnímu příkazu poměrně úzce vymezen a toto oprávnění přísluší jen obviněnému, osobám, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, a státnímu zástupci. Bylo-li by možné rozhodnout trestním příkazem o zabránění věci osoby odlišné od pachatele, pak by došlo k výraznému zásahu do jejího práva vlastnit majetek, aniž by měla tato osoba zákonnou možnost se proti takovému rozhodnutí jakkoli bránit. Jen za situace, kdy by byl některou z oprávněných osob podán odpor, pak by se takový trestní příkaz zrušil a ve věci by bylo nařízeno hlavní líčení. Zúčastněná osoba by pak měla možnost uplatnit svá práva v nařízeném hlavním líčení. *Přiznání zvláštního opravného prostředku pouze proti výroku trestního příkazu o zabránění věci zúčastněné osobě se jeví jako nevhodné* (Mičkal, 2022, s. 39).

Zcela odlišnou právní úpravu v tomto směru najdeme v trestním řádu Slovenské republiky (zákon č. 301/2005 Z. z., trestny poriadok, dále jen „STŘ“). Podle § 353 odst. 2 písm. j) STŘ je možné trestním rozkazem¹⁵ uložit ochranné opatření¹⁶. Až do přijetí zákona č. 2016/91 Z. z. byla možnost uložit trestním rozkazem ochranné opatření omezena, neboť nebylo možné ukládat ochranné opatření zabránění majetku a zabránění peněžité částky vyšší než 331 930 EUR. Tato dvě ochranná opatření byla nicméně novelizací provedenou zákonem č. 91/2016 Z. z. zrušena a s účinností od 1.1.2021 (zákon č. 312/2020 Z. z.) bylo zavedeno ochranné opatření nové, a to zabránění části majetku. Podle § 355 odst. 4 STŘ může proti výroku, kterým bylo uloženo ochranné opatření, zúčastněná osoba podat odpor, a to do osmi dnů od doručení trestního rozkazu. Pokud zúčastněná osoba podala odpor a není důvod k tomu, aby samosoudce nařídil ve věci hlavní líčení (některá z oprávněných osob vzala odpor zpět a trestní rozkaz se stal ve výroku

¹⁵ I slovenský trestní řád chápe trestní rozkaz jako jeden z druhů rozhodnutí ve věcech trestních, přičemž stejně jako je tomu v České republice, je k rozhodování trestním rozkazem oprávněn samosoudce.

¹⁶ Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, vymezuje tyto druhy ochranných opatření: ochranné léčení, ochranná výchova, ochranný dohled, detence, zabránění věci, zabránění části majetku.

o vině a trestu pravomocným a vykonatelným), pak bude projednán návrh na uložení ochranného opatření ve veřejném zasedání.

Domnívám se, že v tomto směru by mohla být slovenská právní úprava inspirovaným zdrojem pro připravovanou rekonstrukci trestního práva procesního. Po vzoru Slovenska by mohlo dojít k rozšíření možnosti ukládat trestním příkazem i jiná ochranná opatření než jen navrhané ochranné léčení ambulantní, tedy konkrétně zabránění věci a zabránění části majetku. V případě, že by bylo ukládáno ochranné opatření i osobě odlišné od pachatele, bylo by třeba zajistit ochranu jejich práv v trestním řízení. V českém právním řádu slouží k této obraně ustanovení § 42 TR vymežující základní práva osoby zúčastněné, tj. osoby, jejíž věc nebo část majetku byla zabráněna nebo podle návrhu má být zabráněna. Postavení zúčastněné osoby se odvíjí výhradně od uložení, resp. navrhaného uložení některého ze dvou uvedených ochranných opatření. Byl-li soudem uložen trest propadnutí majetku, nemůže být tato skutečnost důvodem, že se jakákoli další osoba ocitne v postavení osoby zúčastněné. To beze zbytku platí i v případech, že se trest propadnutí majetku týká peněžních částek, které patří do společného jmění manželů.¹⁷ Samotné zabránění věci osobě, která nebyla a ani nemůže být souzena, není možné bez dalšího posuzovat jako neoprávněný zásah do ústavně zaručených práv a svobod. Je-li právním řádem této osobě umožněna efektivní obrana před soudem, pak je takový postup ústavně souladným. Rozšíření okruhu ochranných opatření ukládaných trestním příkazem by tedy samozřejmě vyžadovalo i změnu v oblasti okruhu osob, kterým by se měl trestní příkaz doručovat, stejně jako vymezení oprávněných osob k podání odporu, kdy by do tohoto okruhu spadala i zúčastněná osoba.

Ze statistických údajů vyplývá, že trestní příkaz představuje nejpoužívanější způsob rozhodnutí trestní věci.¹⁸ Za dobu své existence se již v právním řádu ČR plně etabloval, o čemž svědčí právě četnost jeho využívání v praxi.¹⁹ Je to institut trestního práva, který je plně v souladu se zásadou rychlosti řízení a hos-

¹⁷ usnesení ÚS ze dne 26.11.2019 sp. zn. I. ÚS 2171/19

¹⁸ dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.

¹⁹ Trestní příkaz měl a má ovšem i své odpůrce, kteří brojí zejména proti jeho nesouladnosti se základními zásadami trestního řízení. K tomu srov. např. VANTUCH, P (2013). Trestní příkaz, podmínky pro jeho vydání a možnosti obhajoby. 27 (7-8), s. 10. ISSN 1211-2860.

podárnosti. Rozhodnutí věci trestním příkazem šetří čas i peníze nejen státu, ale všech osob na trestním řízení se podílejících. Je tedy zcela logické, a to zejména v souvislosti s několik let připravovanou rekonstrukcí trestního procesu, rozšířit možnosti jeho uplatnění, a to právě s ohledem na naplnění výše uvedených zásad.

2 STANDARDY DOKAZOVÁNÍ

Jak již bylo zmíněno v úvodu, novela TrZ provedená zákonem č. 55/2017 Sb. s účinností od 18. 3. 2017 rozšířila výčet ochranných opatření o další, a to konkrétně zabránění části majetku.²⁰ Tímto krokem byla zajištěna implementace směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii. Článek 5 Směrnice totiž stanoví povinnost členských států EU přijmout nezbytná opatření umožňující úplné nebo částečné zabavení majetku náležejícího osobě odsouzené za trestný čin, který může přímo či nepřímo vést k majetkovému prospěchu, pokud soud na základě okolností případu, včetně konkrétních skutečností a dostupných důkazů, jako například že hodnota tohoto majetku je neúměrná zákonnému příjmu odsouzené osoby, má za to, že daný majetek pochází z trestné činnosti. Jedná se tedy o možnost tzv. rozšířené konfiskace, která by měla umožnit orgánům činným v trestním řízení účinněji bojovat s organizovaným zločinem.

Podle důvodové zprávy k zákonu č. 55/2017 Sb. se nezavádí úplný civilní standard dokazování, důkazní břemeno se zcela nepřenáší na povinnou osobu, ale nejde ani o trestní standard dokazování (beyond all reasonable doubt), jde o cosi mezi - orgán činný v trestním řízení musí předložit konkrétní důkazy a uvést skutečnosti odůvodňující závěr, že majetek pochází pravděpodobně z trestné činnosti, dotčená osoba pak může uvádět důkazy pro opačné tvrzení.

Podle bodu 21 Preambule Směrnice rozšířená konfiskace by měla být možná v případech, kdy má soud za to, že dotčený majetek pochází z trestné činnosti. To neznamená, že musí být prokázáno, že dotčený majetek pochází z trestné

²⁰ V odborných kruzích však nebyla tato novelizace přijata jednomyslně. Objevily se názory plédující spíše pro přijetí zvláštního zákona, který by upravoval možnosti rozšířené konfiskace než zavedení nového druhu ochranného opatření. K tomu více viz např. článek z webového portálu Česká justice dostupný na <http://ceska-justice.cz/2016/03/smernice-eu-o-rozsirenych-konfiskacich-rozdelila-komisi-pro-trestni-pravo-pri-lrv/>.

činnosti. Členské státy mohou například stanovit, že je dostatečné, pokud soud bude považovat za pravděpodobnější nebo může důvodně předpokládat, že je podstatně pravděpodobnější, že dotyčný majetek pochází z trestné činnosti než z jiných činností. V této souvislosti musí soud zvážit zvláštní okolnosti případu včetně skutečností a dostupných důkazů, na jejichž základě by mohlo být vydáno rozhodnutí o rozšířené konfiskaci. Skutečnost, že majetek určité osoby je neúměrný jejímu legálnímu příjmu, by mohla patřit mezi skutečnosti umožňující soudu učinit závěr, že majetek pochází z trestné činnosti. Členské státy by rovněž mohly stanovit podmínku určitého časového období, během něhož by se o majetku mohlo předpokládat, že pochází z trestné činnosti.

Jednou ze základních zásad českého trestního procesu je i zásada materiální pravdy vyjádřená v § 2 odst. 5 TŘ. Podle této zásady orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Tímto ustanovením je tedy vymezen standard dokazování v trestním řízení. Není tedy úkolem orgánů činných v trestním řízení zjistit absolutní pravdu, nicméně je jejich povinností zjistit takový skutkový stav věci nevyvolávající pochybnosti. V daném směru tedy nemůže být dostačující, že se určité skutečnosti jeví jako vysoce pravděpodobné. Přetrvávají-li nějaké pochybnosti, pak není možné učinit závěr o prokázání skutkového stavu věci ve smyslu zásady materiální pravdy. Tento důkazní standard je nicméně v případě ochranného opatření zabránění části majetku výrazným způsobem snižován. Zabaven může být totiž i majetek, u kterého má soud vzhledem k nepoměru s legálními příjmy za to, že pochází z trestné činnosti. Nicméně tato trestná činnost nemusí být stíhána a dokonce ani nijak přesně označena. *Do jaké míry bude muset být soud přesvědčen o původu majetku, je otázkou několika následujících let, než se v této oblasti vyvine judikatura, a to především v českém trestním řízení, které doposud takovýto snížený standard nezná* (Náhlovská, 2018, s. 437).

Sama důvodová zpráva uvádí, že se nejedná o přenesení důkazního břemene na povinnou osobu.²¹ Nicméně z ustanovení § 102a TrZ plynou bezesporu zvýšené požadavky na stranu obhajoby. V tomto smyslu je totiž v zájmu obviněného, aby soudu prokázal legitimitu původu svého majetku a vyvrátil tvrzení obžaloby

²¹ TŘ je vybudován na tzv. materiálním důkazním břemenu.

o své trestné činnosti sahající do minulosti, a to právě s ohledem na onen snížený standard dokazování.

Není to ovšem jen zásada materiální pravdy, která je ustanovením § 102a TrZ výrazně zasažena. *Z ustálené judikatury ESLP vyplývá, že pokud rozhodnutí soudu nebo vyjádření orgánu veřejné moci naznačuje vinu osoby dřív, než byla tato osoba odsouzena příslušným postupem, dojde k porušení zásady presumpce nevinny* (Šámal, 2013, s. 111). Zásada presumpce nevinny (§ 2 odst. 2 TŘ) vychází mimo jiné z principu in dubio pro reo. Přetrvávají-li na straně soudu pochybnosti skutkového charakteru, pak musí rozhodnout tak, aby se jednalo o rozhodnutí ve prospěch obviněného. Toto pravidlo ovšem nelze, vzhledem ke znění § 102a TrZ, beze zbytku vztáhnout i na rozhodování o uložení zabrání části majetku. Bude tedy zpravidla na straně obhajoby, aby soudu prokázala legální původ majetku, jenž má být předmětem zabrání, resp. přesvědčila soud na základě jí předkládaných důkazů, že v inkriminované době se nedopouštěla trestné činnosti, která by měla být zdrojem jejího majetku.

Stejnou právní úpravu jako byla přijata českým zákonodárcem lze nalézt i ve slovenském trestním zákoníku, a to konkrétně v ustanovení § 83a.²²

3 POŽADAVKY KLADENÉ NA ROZHODNUTÍ

Z právní úpravy, stejně jako z rozhodovací činnosti jak obecných soudů, tak i Ústavního soudu, plynou požadavky, které musí být v případě rozhodování o ochranných opatřeních postihujících majetek naplněny.²³ K těmto požadavkům náleží:

- rozhodnutí musí mít zákonný podklad
- rozhodnutí musí být vydáno příslušným orgánem
- rozhodnutí nesmí být projevem svévole
- požadavek přiměřenosti
- požadavek řádného odůvodnění rozhodnutí.

K těmto požadavkům nelze přistupovat izolovaně, ale vždy je třeba je chápat a naplňovat ve vzájemných souvislostech.

²² zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších právních předpisů

²³ srov. např. nález ÚS ze dne 2.12.2013 sp. zn. I. ÚS 2485/13, nález ÚS ze dne 22.9.2009 sp. zn. III. ÚS 961/09 apod.

3.1 POŽADAVEK PŘIMĚŘENOSTI

Požadavek přiměřenosti ochranných opatření vyplývá nejen z ústavního pořádku (čl. 4 odst. 4 Listiny), ale je stanoven výslovně i ustanovením § 96 TrZ.²⁴ Podle tohoto ustanovení ochranné opatření nelze uložit, není-li přiměřené povaze a závažnosti pachatelem spáchaného činu a nebezpečí, které od pachatele v budoucnu hrozí pro zájmy chráněné trestním zákonem, jakož i osobě pachatele a jeho poměrům. Zásah do ústavně garantovaného práva vlastnit majetek je možný pouze za předpokladu, že uložené opatření je přiměřené i vzhledem ke skutečnosti, že k dosažení cíle není možné použít jiného, šetrnějšího prostředku. Jedním z legitimních cílů je i veřejný zájem na ochraně společnosti před páchaním trestné činnosti. Újma způsobená uloženým a vykonávaným ochranným opatřením nesmí být větší, než je nezbytné k dosažení jeho účelu. Pro ochranná opatření platí, stejně jako pro tresty, zásada *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*. Z tohoto důvodu se při jejich ukládání aplikují obecné zásady pro ukládání trestněprávních sankcí, na druhou stranu je však třeba brát do úvahy i modifikace a konkretizace těchto zásad právě pro účely rozhodování a ukládání ochranných opatření. Právě ustanovení § 96 TrZ je jedním z těchto případů, kdy je třeba vycházet ze speciality tohoto ustanovení ve vztahu k obecným zásadám o přiměřenosti trestních sankcí, tak jak je stanoveno v § 38 TrZ.

Jak již bylo několikrát zmíněno, ochranná opatření nemusí vždy zasahovat jen do vlastnického práva pachatelů trestné činnosti. Účelem ochranného opatření zabránění věci podle § 101 odst. 1 písm. c) TrZ není potrestání jejího vlastníka, nýbrž prosazení veřejného zájmu na tom, aby určitá věc, jež byla užita nebo určena k spáchání trestného činu, dále neohrožovala bezpečnost lidí nebo majetek, nebo aby ji nebylo možné použít k spáchání zločinu, jestliže existuje takové nebezpečí. Vždy musí být zvažováno, zda je takovéto opatření k dosažení tohoto účelu nezbytné, případně zda jej nelze dosáhnout jiným prostředkem, který by byl šetrnější ve vztahu k ústavně zaručenému vlastnickému právu vlastníka této věci (čl. 11 odst. 1 Listiny) a nevyžadoval by zánik tohoto jeho práva, tedy zejména uložení některé z povinností podle § 101 odst. 4 TrZ. To platí obzvlášť za situace, kdy uvedené nebezpečí neplyne z povahy určité věci, ani je nelze bez

²⁴ srov. např. náleží ÚS ze dne 22.2.2019 sp. zn. II. ÚS 819/18, náleží ze dne 12.10.1994 sp. zn. Pl. ÚS 4/94

dalšího spojovat s jejím obvyklým účelem.²⁵ Soud není oprávněn předpokládat, že jednotlivec, kterému věc náleží, s ní bude nakládat nečestně, či dokonce trestněprávně zakázaně, aniž by měl pro tento závěr jakoukoli oporu ve zjištěných skutečnostech. K opačnému závěru však naopak může dojít v případech, že z povahy věci zjevně vyplývá obava, že tato bude sloužit k páchání trestné činnosti.

V souladu s požadavkem přiměřenosti je nezbytné, aby se soudy vyhnuly jakémukoli paušalizování při rozhodování např. o zabrání věci podle § 101 odst. 1 písm. c) TrZ. Má-li dojít k vyslovení zabrání věci určitého souboru věcí (např. věci sloužící k pěstování rostlin, které však potenciálně mohou sloužit i k nezákonnému pěstování rostlin konopí), pak je třeba ono nebezpečí, že věc bude sloužit k nezákonnému účelu, prokázat ve vztahu k jednotlivým typům těchto věcí. Vždy je přitom nutno zohlednit, zda stanoveného cíle nelze dosáhnout jiným způsobem, který by byl k ústavně zaručeným právům vlastníka věci šetrnější a nevyžadoval by zánik tohoto jeho práva.²⁶

Byť účelem ukládání ochranného opatření zabrání části majetku podle § 102a TrZ je primárně ztížit možnost páchat trestnou činnost v budoucnu tím, že se odčerpá předpokládaný výnos z trestné činnosti (nikoli tedy přímo potrestat pachatele), i tak dospěla doktrína k závěru, že se jedná o ustanovení mající sankční povahu (Bar-toň, 2021, s. 1238-1239). Z tohoto důvodu je tedy třeba aplikovat při ukládání zabrání části majetku obecné zásady pro ukládání ochranných opatření, a to především zásadu přiměřenosti. V souladu s touto nepostačí k zabrání části majetku jakýkoli nepoměr mezi hodnotou majetku, který pachatel nabyl nebo převedl na jinou osobu nebo do majetku ve svěrenském fondu v době nejdéle 5 let před spácháním takového trestného činu, v době jeho páchání nebo po jeho spáchání a příjmy pachatele nabytými v souladu se zákonem, ale zákon výslovně požaduje hrubý nepoměr. TrZ tento hrubý nepoměr blíže nespecifikuje a ponechává toto vymezení aplikační praxi. Nicméně je zcela zřejmé, že se musí jednat o natolik výrazný nepoměr, který ospravedlňuje zásah do majetkové sféry osoby, jejíž část majetku se zabírá. Při posuzování hrubého nepoměru je třeba brát v úvahu i absolutní výši hodnoty pachatelova majetku (nabytého či převedeného v rozhodném období) a absolutní výši jeho příjmů. *Zásadně přitom platí, že čím nižší*

²⁵ náleží ÚS ze dne 3.4.2019 sp. zn. IV. ÚS 492/18

²⁶ náleží ÚS ze dne 13.9.2019 sp. zn. II. ÚS 2046/19-1

bude souhrn legálních příjmů pachatele, tím vyšší násobek těchto příjmů odpovídající hodnotě majetku získaného či převedeného v rozhodném období může být důvodem pro závěr o hrubém nepoměru (Ščerba, 2020, s. 1105).

Předmětem zkoumání Ústavního soudu v rámci testu proporcionality jsou následující skutečnosti:

- sleduje opatření legitimní cíl, nedošlo k omezení ústavně chráněného práva bez odpovídající protiváhy,
- sleduje-li opatření ústavně aprobovaný cíl, lze tímto opatřením tohoto cíle dosáhnout (tzv. požadavek vhodnosti),
- nelze stanoveného cíle dosáhnout jiným způsobem, tj. takovým, který se základních práv vůbec nedotýká nebo je k dotčenému základnímu právu šetrnější (požadavek potřebnosti),
- převáží zájem na dosažení cíle opatření dotčené základní právo (požadavek proporcionality v užším slova smyslu)?²⁷

3.2 POŽADAVEK ŘÁDNÉHO ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ

Povinnost soudů řádně odůvodňovat svá rozhodnutí vyplývá z požadavků ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 a násl. Listiny). Stejně tak tato povinnost vyplývá i z čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Bylo-li rozhodnuto o zabránění věci bez dostatečného odůvodnění, proč je právě tento majetek považován za výnos z trestné činnosti, pak je takové rozhodnutí třeba považovat za porušení práv podle Úmluvy.²⁸

Aby soud dostal požadavkům na řádné odůvodnění, musí se vypořádat se všemi podstatnými hledisky pro ukládání sankcí. Z obecné právní úpravy lze dovodit, že při jejich ukládání je třeba kromě povahy a závažnosti činu a poměrů pachatele respektovat požadavky zákonnosti, přiměřenosti a zdrženlivosti, individualizace sankce, včetně respektování práv a zájmů poškozených, humanity, včetně zákazu kumulace některých sankcí. Při povaze o účelu ochranného opatření zabrání věci by měly obecné soudy zvážit, co je jeho podstatou a na čí obranu bylo do TrZ zaneseno.²⁹

²⁷ srov. např. nález ÚS ze dne 12.10.1994 sp. zn. Pl. ÚS 4/94, nález ÚS ze dne 22.2.2019 sp. zn. II. ÚS 819/18, nález ÚS ze dne 10.7.2014, sp. zn. Pl. ÚS 31/13

²⁸ rozhodnutí ESLP ze dne 15.1.2015 ve věci Rummi proti Estonsku, stížnost č. 63362/09

²⁹ nález ÚS ze dne 8.1.2019 sp. zn. I. ÚS 1949/17

Ona řádnost odůvodnění mimo jiné vyplývá z požadavků na logické vypořádání se s uplatněnými argumentačními tvrzeními, přičemž toto logické vypořádání musí být adekvátní a racionální. To ovšem neznamená, že je vyžadována podrobná odpověď rozhodujícího orgánu na jakýkoli argument vznesený některou ze stran řízení. Požaduje se přiměřeně dostatečná míra odůvodnění, přičemž rozsah této povinnosti se může měnit podle povahy rozhodnutí a musí být posuzován ve světle okolností každého případu.³⁰ Odůvodnění rozhodnutí je jednou ze záruk průhlednosti rozhodování soudů, je nezbytné i pro účely přezkumu rozhodnutí v případech opravného řízení.

Vzhledem k povaze ochranných opatření směřujících do majetkové sféry i nevinných osob je kladen požadavek na odůvodnění splnění zákonných podmínek pro uložení této sankce.³¹ Mimo jiné je tedy nezbytné, aby soud vyložil a argumentačně zdůvodnil, proč stanoveného cíle nelze dosáhnout jiným způsobem, tj. takovým, který do ústavně zaručených práv zasahuje výrazně menší měrou, popř. do nich nezasahuje vůbec. V konkrétním případě se může jednat o zdůvodnění, proč soud přistoupil k uložení ochranného opatření zabrání věci namísto uložení povinnosti stanovené v § 101 odst. 4 TrZ. Zabrání věci a s ním spojený zásah do vlastnického práva podle čl. 11 odst. 1 Listiny musí být odůvodněno konkrétními okolnostmi, z nichž bude vyplývat alespoň taková míra pravděpodobnosti uvedeného následku, která bude potřebu tohoto zásahu s ohledem na obvyklý chod věci rozumně odůvodňovat.³² Výše uvedené platí zejména v případech, kdy je ukládáno zabrání věci podle § 101 odst. 1 písm. c) TrZ s odůvodněním, že existuje nebezpečí, že věc bude použita ke spáchání zločinu.

Požadavky kladené na odůvodnění rozhodnutí o uložení zabrání věci nemohou být z podstaty zákonné úpravy totožné i v případech, kdy soud rozhodne o uložení opatření v podobě zabrání části majetku. O zabrání věci podle § 101 TrZ je soud oprávněn rozhodnout toliko v případech, že je bez důvodných pochybností prokázáno, že se jedná o majetek pocházející z trestné činnosti, popř. o majetek, který byl za takový majetek nabyt. Oproti tomu ustanovení o zabrání části majet-

³⁰ náleží ÚS ze dne 22.9.2009 sp. zn. III. ÚS 961/99, dále pak např. náleží ÚS ze dne 5.1.2005 sp. zn. IV. ÚS 201/04, náleží ÚS ze dne 8.12.2005 sp. zn. I. ÚS 729/2000

³¹ usnesení ÚS ze dne 15.2.2022 sp. zn. IV. ÚS 233/22

³² náleží ÚS ze dne 3.4.2019 sp. zn. IV. ÚS 492/18

ku bylo přijato ve snaze umožnit odčerpávání výnosů z trestné činnosti v případech, kdy není možné jednoznačně prokázat původ majetku či přesně rozlišit, jaká část majetku byla nabyta legálně a jaká byla nabyta z trestné činnosti (o standardu dokazování v těchto případech již bylo pojednáno výše). V daném případě je tedy povinností soudu v souladu s požadavky kladenými na odůvodnění uvést skutečnosti, které ho vedly k závěru o pravděpodobném, nikoli beze všech pochybností, nelegálním původu majetku a odůvodnit, proč neuvěřil a nevzal za prokázané tvrzení obhajoby o opaku (jedním z oprávnění pachatele je totiž možnost prokazovat legální původ majetku získaného ve sledovaném období). Stejně tak bude povinností soudu odůvodnit onen hrubý nepoměr mezi hodnotou majetku, který pachatel nabyt nebo převedl na jinou osobu nebo do majetku ve svěřenském fondu v době nejdéle 5 let před spácháním takového trestného činu, v době jeho páchaní nebo po jeho spáchání, a příjmy pachatele nabytými v souladu se zákonem. Jak již bylo uvedeno výše, TrZ tento hrubý nepoměr nijak blíže nevymezuje a v podstatě tuto otázku ponechává na aplikační praxi. Bude se tedy jednat o případy, kdy intenzita rozdílu mezi výše uváděnou hodnotou majetku a legálně nabytými příjmy pachatele bude výrazně, mnohonásobně větší, než by tomu bylo v případě „prostého“ nepoměru. Toto zjištění však bude vždy vycházet z konkrétních okolností případu, ke kterým musí být ze strany soudů přihlíženo.

ZÁVĚR

Ochranná opatření jsou již ze samotné podstaty věci způsobilá významnou měrou zasahovat do ústavně garantovaných práv a svobod, v daném případě tedy do práva na osobní svobodu (ochranné léčení, zabezpečovací detence, ochranná výchova) či do práva vlastnit majetek (zabrání věci, zabránění části majetku). Ochranná opatření postihující majetek je možné chápat jako druh nuceného odejmutí vlastnického práva ve veřejném zájmu a na základě zákona, ne však za náhradu. V daném případě může soud přistoupit k odejmutí vlastnického práva nejen za situace, kdy se jedná o samotného pachatele trestného činu, ale i v případě osob, které se na stíhané trestné činnosti vlastním jednáním nijak nepodílely. Tyto postupy jsou plně v souladu nejen s vnitrostátní právní úpravou, judikaturou obecných soudů i Ústavního soudu, ale rovněž se závěry Evropského soudu

pro lidská práva, což dokládá četná soudní judikatura, na kterou bylo v rámci článku odkazováno.

Ze zákonné úpravy a rozhodovací činnosti pak vyplývají požadavky kladené na rozhodnutí, jimiž je soudem ukládáno ochranné opatření postihující majetek. Je tedy třeba, aby rozhodnutí mělo zákonný podklad a bylo vydáno příslušným orgánem, rozhodnutí nesmí být projevem svévole, musí dostát požadavku přiměřenosti a řádného odůvodnění. Je třeba říci, že se nejedná ve vztahu k jiným rozhodnutím o nijak specifické požadavky, na jejichž základě dochází k uložení trestněprávní sankce, nicméně je vždy třeba respektovat jedinečnost toho kterého sankčního opatření a dostát těmto požadavkům právě s ohledem na konkrétní podmínky jejich ukládání. Nadto je třeba chápat význam a smysl těchto požadavků v jejich vzájemných souvislostech. Jen takové rozhodnutí, které bude vydáno na základě zákonného podkladu a bude dostatečně odůvodněno, respektuje požadavek, aby nebylo projevem svévole ze strany orgánů činných v trestním řízení. Přiměřenost uložené trestní sankce musí být náležitě odůvodněna, a to s ohledem na všechny skutečnosti, ke kterým je třeba v rámci testu proporcionality přihlížet. Nedostojí-li však soud těmto požadavkům, pak je třeba hovořit o porušení vlastnického práva ve smyslu čl. 11 odst. 1 Listiny, případně o porušení práva zaručeného Úmluvou.

S relativně novým ochranným opatřením zabránění části majetku vystává nejen v trestněprávní teorii, ale i v aplikační praxi celá řada sporných otázek, mezi něž jednoznačně patří otázka souladnosti tohoto ochranného opatření s některými základními zásadami trestního procesu. Zabránění části majetku totiž nelze považovat za souladné zejména se zásadou materiální pravdy a presumpce nevinoty.

V neposlední řadě je třeba na tyto dvě ochranná opatření nahlížet i s ohledem na zásadu rychlosti řízení projevující se v oblasti možnosti rozhodování o ochranných opatřeních formou trestního příkazu. TŘ de lege lata s touto možností nepočítá, nicméně návrh nového trestního řádu již upravuje možnost rozhodnout trestním příkazem i o ochranném léčení ambulantním. Opět je však třeba si položit otázku, zda nerozšířit de lege ferenda tuto možnost i na zabránění věci a zabránění části majetku, tak jak to učinil např. slovenský zákonodárce.

LITERATURA

BARTOŇ, M., Š. VÝBORNÝ, O. MORAVEC a kol. (2021). *Listina základních práv a svobody. Komentář*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-812-2.

JELÍNEK, J. (2015). Trestní příkaz včera, dnes a zítra. *Kriminalistika*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 18 (2), s. 81-101. ISSN 1210-9150.

MÍČKAL, M. (2022). *K ukládání ochranných opatření trestním příkazem*. Státní zastupitelství, 20 (4), s. 33-40. ISSN 1214-3758.

NÁHLOVSKÁ, L. (2018). Snížený důkazní standard při ukládání ochranného opatření zabrání části majetku. In: JELÍNEK, J. a kol. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, s. 424-440.

ISBN: 978-80-7502-287-5.

NOVÁK, P. (2021). *Trestní příkaz*. Praha: Leges. ISBN 978-80-7502-495-4.

ŠÁMAL, P., J. MUSIL, J. KUČTA, M. FRYŠTÁK, V. KALVODOVÁ (2013). *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck.

ISBN 978-80-7400-496-4.

ŠČERBA, F. a kol. (2020). *Trestní zákoník*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-807-8.

VANTUCH, P. (2013). Trestní příkaz, podmínky pro jeho vydání a možnosti obhajoby. *Trestní právo*, 27 (7-8), s. 4-13. ISSN 1211-2860.

VYUŽITÁ LEGISLATIVA

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších právních předpisů

Zákon č. 178/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní řád

Usnesení č. 2/1993 Sb. předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky

Sdělení č. 209/1992 Sb. Federálního ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

Zákon č. 2003/218 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů
 Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších právních předpisů
 Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších právních předpisů
 Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014
 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii.

ROZHODNUTÍ

Nález ÚS ze dne 24.5.1994 sp. zn. Pl. ÚS 16/93
 Nález ÚS ze dne 12.10.1994 sp. zn. Pl. ÚS 4/94
 Usnesení ÚS ze dne 1.10.1999 sp. zn. IV. ÚS 429/99
 Nález ÚS ze dne 5.1.2005 sp. zn. IV. ÚS 201/04
 Nález ÚS ze dne 8.12.2005 sp. zn. I. ÚS 729/2000
 Nález ÚS ze dne 22.9.2009 sp. zn. III. ÚS 961/09
 Nález ÚS ze dne 2.12.2013 sp. zn. I. ÚS 2485/13
 Nález ÚS ze dne 10.7.2014, sp. zn. Pl. ÚS 31/13
 Nález ÚS ze dne 24.5.2016 sp. zn. I. ÚS 1121/15
 Nález ÚS ze dne 13.6.2016 sp. zn. I. ÚS 36/15-1
 Nález ÚS ze dne 14.11.2017 sp. zn. II. ÚS 184/17
 Nález ÚS ze dne 8.1.2019 sp. zn. I. ÚS 1949/17
 Nález ÚS ze dne 22.2.2019 sp. zn. II. ÚS 819/18
 Nález ÚS ze dne 3.4.2019 sp. zn. IV. ÚS 492/18
 Nález ÚS ze dne 13.9.2019 sp. zn. II. ÚS 2046/19-1
 Usnesení ÚS ze dne 26.11.2019 sp. zn. I. ÚS 2171/19
 Usnesení ÚS ze dne 15.2.2022 sp. zn. IV. ÚS 233/22

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.10.2004 sp. zn. 6 Tdo 1191/2004

Rozsudek ESLP ve věci Raimondo proti Itálii ze dne 22.2.1994 č. 12954/87,
 Rozsudek ESLP ve věci Veits proti Estonsku ze dne 15.1.2015 č. 12951/11
 Rozhodnutí ESLP ze dne 15.1.2015 ve věci Rummi proti Estonsku č. 63362/09

INTERNETOVÉ ZDROJE

Statistická ročenka kriminality. Info data. Statistika a výkaznictví. *Justice.cz* [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky. [Cit. 2022-11-2]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>

Paseková, E. (2016). Směrnice EU o rozšířených konfiskacích rozdělila komisi pro trestní právo při LRV. [online] Česká justice. [Cit. 2022-11-2]. Dostupné z: <http://ceska-justice.cz/2016/03/smernice-eu-o-rozsirenych-konfiskacich-rozdelila-komisi-pro-trestni-pravo-pri-lrv/>

JUDr. Bronislava Coufalová, Ph.D.

Katedra trestního práva Právnické fakulty

Univerzity Palackého v Olomouci

Email: bronislava.coufalova@upol.cz